

завдання, які не мають однозначного вирішення і потребують певних роздумів, аналітичного підходу, використання практичного досвіду учнів. Пріоритет у роботі з підручником надається самостійній пізнавальній діяльності учнів: передбачено звернення до джерел Інтернету для здобуття інформації; стимулювання творчості, участі в освітніх, соціальних проєктах, створення власного інтелектуального продукту.

Літературна лінія представлена в підручнику окремими блоками, утім система рубрик і підходів до роботи з текстами об'єднує її з мовною і мовленнєвою лініями. Творчий потенціал учнів розкривається під час виконання завдань прогнозування подальшого сюжету твору, створення власних текстів на основі прочитаного, презентацій, проєктів за творами письменника.

Рефлексійно-корекційна функція підручника реалізується за допомогою диференційованих вправ і завдань, тестів для самоперевірки учнів.

Отже, основними ознаками підручника, який характеризує його як компетентнісно орієнтований є діалогізм, текстоцентризм, комунікативна практична спрямованість завдань, можливість реалізації парно-групової роботи над завданнями, проєктної діяльності, забезпечення розвитку критичного мислення, креативності і самостійної діяльності, у тому числі самоконтролю і самокорекції.

У результаті впровадження підручників було зроблено висновок, що їх зміст сприяє підвищенню навчальної мотивації учнів, формуванню умінь сприймати і осмислювати тексти різних жанрів, аналізувати інформацію, уміщену в них; умінь співпрацювати в парах і групах; розвитку критичного мислення, здатності до творчого самовираження учнів у процесі дискусій, обговорення проблемних ситуацій, підготовки і представлення доповідей, промов, написання есе.

ЧИТАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ У ПІДРУЧНИКАХ «РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА. ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС»

В. В. Снегірьова, кандидат пед. наук

Упровадження нового освітнього стандарту, в якому література інтегрується в мовно-літературну галузь, а художній текст розглядається як один із складників медіакомплексу, ставить перед учителем завдання оптимізувати роботу над текстами художніх творів як носіями культурно-ціннісних знань, завдяки яким формується особистість.

Два роки поспіль у школах України апробуються нові підручники «Російська мова та література. Інтегрований курс» для 10 – 11 класів (автори: О.Фідкевич, В.Снегірьова, Л.Курач). У них чільним є принцип текстоцентризму: основою для організації значної частини роботи на уроці є тексти різних родів і жанрів, типів і стилів мовлення. У розробленні методики важливою була орієнтація на основні очікувані результати шкільного вивчення літературного твору: вільне володіння прийомами смислового та естетичного аналізу тексту, здатність висловлювати й аргументувати власну думку щодо прочитаного в усній і писемній формі, сформованість потреби в читанні, читацька самостійність.

Важливим для авторів було представити структурно цілісну мовно-літературну інтеграцію на змістовому, понятійно-термінологічному та діяльнісному рівнях за умови збереження предметних особливостей мови і літератури. Так, у конструюванні мовленнєвих вправ, а також запитань і завдань до художніх творів використано філологічний аналіз – розбір єдності змісту і форми тексту, з точки зору його жанрово-композиційних і стильових особливостей. Змістовий «контент» літературної освіти (навчальний текст, фрагменти досліджень про виучуваний твір, різні інтерпретації його тощо) подано не окремими інформаційними блоками, як традиційно це робиться в чинних підручниках з літератури, а включено до системи завдань до художнього твору, що сприяє активізації читацької діяльності учнів. Таким чином замість готового тлумачення твору автор пропонує учневі самому зануритися в його текст і, спираючись на підручник, створити власну інтерпретацію прочитаного.

Завдання акцентують увагу учнів на сюжеті та характеристиці персонажів, що завжди підтримує читацький інтерес. Вони сформульовані так, що час від часу побічно або прямо відсилають учнів до тексту (його переказу або перечитування). Запитання і завдання звернені до читацьких емоцій і до смислового розуміння тексту; до творчої уяви і до естетичного погляду на художню форму; вони поєднують колективну та індивідуальну роботу над текстом.

У ході педагогічного експерименту перевірено ефективність авторської системи запитань і завдань у вивченні художнього тексту і відзначено позитивну динаміку зростання учнів як читачів, про що свідчить, зокрема, ріст таких контрольних показників, як: особистісне ставлення до прочитаного – на 12,3%; використання літературознавчих понять у процесі аналізу художнього тексту – на 19,2%; уміння вести діалог «автор – читач» – на 10,7%; створювати власні усні та письмові висловлювання (повідомлення, виступи, резюме, есе, пости в соцмережах) – на 10,2%; здатність до навчального співробітництва – 15,6%. Учителі, що працювали за розробленими підручниками, відзначили їх актуальність, відповідність запитам часу та освітнім викликам, сучасність змісту та дидактичного апарату.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НАУКОВИХ ЗАСАД КУЛЬТУРОВІДПОВІДНОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ У КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ МОВИ ІВРИТ У ЛЦЕЇ

Н. В. Бакуліна, кандидат пед. наук

На сучасному етапі розвитку української системи освіти культуровідповідна парадигма компетентісно орієнтованого навчання мов і літератур національних меншин і корінних народів України набуває пріоритетного значення та потребує переосмислення, ретельного розроблення й упровадження в освітній процес. В епоху глобальних змін освітньої екосистеми кроскультурність посідає одне із почесних місць у тезарусі навичок майбутнього поряд із такими ключовими компетентностями як концентрація й управління увагою, емоційна та цифрова грамотність, творчість і креативність, екологічне мислення та здатність до (само)навчання.